

Clethra – sortimentsonderzoek en keuringsrapport

Ir. M.H.A. Hoffman

Clethra (Schijnels) is in Nederland tamelijk onbekend. Alleen de soort C. alnifolia komt vrij algemeen voor in tuinen en plantsoenen.

Vooraf de mooie sterk en zoet geurende bloemen in de zomer maken de plant aantrekkelijk. De laatste jaren zijn er vrij veel nieuwe cultivars op de markt gebracht, onder andere met een compactere groeiwijze, rijkere bloei of afwijkende bloemkleur. Dit kan in potentie zorgen voor een nieuwe impuls voor het geslacht. Dit artikel geeft een overzicht van het sortiment, dat door PPO is onderzocht. Inclusief de resultaten van een sterrenkeuring die in samenwerking met de KVBC is uitgevoerd.

Onderzoek

Een belangrijke aanleiding voor het onderzoek was de introductie van vele nieuwe cultivars op de markt in de afgelopen twee decennia. Daarom is in samenwerking met de Koninklijke Vereniging voor Boskoopse Culturen (KVBC) een sterrenkeuring uitgevoerd, waarin zowel nieuwe als oude cultivars betrokken zijn.

Het onderzoek is gefinancierd door het Productschap Tuinbouw en was onderdeel van het project sortimentsonderzoek sierheesters en coniferen. Voor dit onderzoek zijn ongeveer 20 verschillende *Clethra*'s verzameld en aangeplant in de sortimentstuin Harry van de Laar in Boskoop. Verder zijn planten uit verschillende botanische tuinen en Nederlandse kwekerijen bekeken. Ook zijn diverse literatuurbronnen geraadpleegd.

Taxonomie en verspreiding

Clethra behoort tot een eigen familie, *Clethraceae*, welke nauw verwant is aan de *Ericaceae*.

Het geslacht telt ca 30 verschillende soorten, die van nature voorkomen van Noord-Amerika (Nova Scotia tot Florida en Texas), tropisch Amerika en Zuidoost-Azie. Één soort (*C. arborea*) is endemisch op Madeira.

In de monografie van Sleumer (1967) wordt *Clethra* vooral op grond van zaadmorphologie ingedeeld in twee secties:

- *Clethra* (25 soorten): o.a. *C. acuminata*, *C. alnifolia* en *C. barbinervis*
- *Cuellaria* (39 soorten): o.a. *C. arborea*

In het DNA-onderzoek van Fior et al (2003) wordt deze indeling op enkele punten aangepast. Hierbij wordt onder andere *C. arborea* ingedeeld bij de sectie *Clethra*.

Sleumer (1967) onderscheidde 64 soorten. Vanaf die tijd zijn er zo'n 20 nieuwe soorten beschreven, maar inmiddels zijn in enkele taxonomische studies ook weer soorten bij elkaar gevoegd. In de flora van China bijvoorbeeld is het aantal Chinese soorten teruggebracht van 35 naar 7! Ook is een aantal Amerikaanse soorten

43. *Clethra alnifolia* heeft zeer sterk geurende bloemen

44. *Clethra alnifolia* met herkenbare vruchten in de winter

45. *Clethra alnifolia* in de herfst

bij elkaar gebracht, bijvoorbeeld *C. tomentosa* bij *C. alnifolia* als *C. alnifolia* var. *tomentosa*.

Morfologische beschrijving

Clethra's zijn kleine bomen of struiken; bladverliezend of bladhoudend. Bladeren enkelvoudig, afwisselend in een spiraal gerangschikt; bladrand getand. Bloemen wit of crèmekleurig, sterk geurend, tweeslachtig, in lange eindstandige trossen of pluimen gerangschikt. Kelk 5- of 6-bladig, aan de onderzijde vergroeid en met overlappende lobben. Kroon 5-bladig. Zowel de kelk als de kroon zijn vaak zo diep ingesneden dat de bladen schijnbaar onvergroeid zijn. Meeldraden 10-12, vrijstaand of aan de basis iets vergroeid met de kroonbladen. Vruchtbeginsel bovenstandig, bestaande uit 3 vergroeide bladen; vaak met honingklieren aan de basis; veel zaadbeginsels per hok; stijl 3-delig. De vrucht is een doosvrucht; de zaden zijn vaak gevleugeld. De stijl en kelk blijven aanwezig tijdens de vruchtvorming. Op hun beurt blijven de vruchten tot ver in het volgende jaar (soms enkele jaren) aanwezig.

Sier- en gebruikswaarde

Clethra's worden als tuinplant gebruikt, vooral

vanwege de mooie en geurende bloemen die in de (na)zomer verschijnen. Bij enkele soorten zoals *C. arborea* en *C. pringlei* heeft ook het (wintergroene) blad sierwaarde. Ook na de bloei, in het vruchtstadium, hebben de meeste soorten nog enige sierwaarde door de zich ontwikkelende vruchten en de (vaak rode) stijlen en kelk die blijven zitten, wat ook een karakteristiek winterbeeld geeft. Daarnaast hebben enkele soorten ook een aantrekkelijke herfstkleur, vooral *C. barbinervis* en *C. acuminata* en in iets mindere mate ook *C. alnifolia*.

De meeste soorten verlangen een vochtige, venige en zure grond en staan het liefst in de halfschaduw. Net als de meeste Ericaceeën dus. Sommige soorten, waaronder *C. alnifolia*, groeien ook prima in de volle zon, als de grond maar niet te droog en/of te kalkrijk is.

Clethra's doen het prima als solitair of in een border. Vanwege de dichte groei en ondergrondse uitlopers kunnen vooral van *C. alnifolia* ook grote vakken worden aangeplant. Deze zelfde soort kan ook prima gebruikt worden als oeverplant, wat ook vaak de natuurlijke groeiplaats is. Vermeerdering kan door zomerstek of zaad. Vooral *C. alnifolia* ook door afleggers of afste-

ken van ondergrondse uitlopers. Snoeien is niet of nauwelijks nodig; alleen iets uitdunnen door af en toe het oude hout weg te knippen. Eventuele radicale snoei van verouderde planten is mogelijk, maar de bloei zal dan zeker twee jaar achterwege blijven.

Keuringsrapport en plantbeschrijvingen

Waardering (*Valuation*)

- *** = uitstekend (*excellent*)
- ** = zeer goed (*very good*)
- * = goed (*good*)
- s = voor speciale doeleinden (*for special purposes*)
- o = kan vervallen (*can be eliminated*)

C. acuminata Michx.

Bladverliezende struik, tot 6 m hoog (op natuurlijke groeiplaats vaak kleine bomen); jonge scheuten donzig behaard; bast bruin, afschilferend (met enige sierwaarde). Bladeren 5-15 × 2,5-7,5 cm, langwerpig tot ovaal, vooral aan het eind van de takken gerangschikt; bladbasis afgerond of toelopend, de top is lang toegespitst; aan de onderzijde licht behaard; steel 0,6-3 cm lang, licht behaard. Bloemtrossen 8-15 cm lang, dicht viltig behaard, meestal solitair. Bloemen geurend, crèmekleurig; kroonbladen 6-8 mm. Bloeitijd: zomer.

Verspreiding: Oostelijk deel VS (Pennsylvania tot Georgia).

Winterhardheidszone: 6-7.

Deze hoge en grootbladige Amerikaanse soort is sterk verwant aan de beide Aziatische soorten *C. barbinervis* en *C. delavayi*. Het belangrijkste onderscheid is de afwijkende bladvorm van *C. acuminata*, die lang toegespitst is.

C. alnifolia L.

Bladverliezende struik tot 3 m hoog, met korte ondergrondse uitlopers. Bladeren 3,5-10 cm lang, omgekeerd eirond tot langwerpig, de onderste helft gaafrandig en de bovenste helft getand; top stomp of spits; bladstelen 0,5-2 cm lang. Bloemtrossen 5-20 cm lang, opgaand, kort behaard op de assen. Bloemen wit; kroonbladen 5-8 mm, langwerpig-omgekeerd eirond, met ronde top. Bloeitijd half juli tot begin september. Verspreiding: Oostelijk deel VS (Nova Scotia tot Florida en Texas)

Winterhardheidszone: 4

Dit is bij ons veruit de bekendste soort. Ten opzichte van de meeste andere soorten zoals *C.*

46. *Clethra acuminata*

barbinervis, zijn de planten en het blad kleiner. Ook de veelal omgekeerd eironde bladvorm, waarbij alleen de bovenste helft getand is, is kenmerkend voor deze Amerikaanse soort. Door de aanwezigheid van korte ondergrondse uitlopers kunnen planten na verloop van tijd breed uitgroeien. In de herfst kleurt het blad geel en geeft de soort toegevoegde waarde. Tegenwoordig wordt ook *C. tomentosa* als variëteit van deze soort beschouwd (voor plantbeschrijving zie bij *C. alnifolia* var. *tomentosa*)

*** *C. alnifolia* 'Anne Bidwell'

(Anne Bidwell, Massachusetts (VS), voor 2001) GROEIWIJZE: opgaand, 1,2 m hoog en 1,2 m breed, dicht; takken zeer stevig; jonge scheuten niet of nauwelijks rood gekleurd.

BLADEREN: 7-11 × 3-4 cm, (donker)groen.

BLOEIWIJZE: ca. 15 cm lang en 6 cm breed, een dichte, stijf opgaande pluim, bestaande uit vele dichtopeenstaande trossen.

BLOEMEN: wit, 1,2 cm breed, zeer sterk geurend; bloeitijd vrij laat (half augustus tot half september).

Een prachtige nieuwe cultivar die vooral opvalt vanwege de compacte groei en compacte en vertakte brede bloeiwijze. Vooral de dikke stijf

47. *Clethra alnifolia* 'Anne Bidwell'

opgaande bloeiwijze, die bestaat uit vele dichtopeengepakte trossen is erg karakteristiek. De bloei is zeer rijk en relatief vrij laat. Vooral vanwege de groei- en bloeiwijze is deze cultivar met geen enkele andere cultivar te verwarren.

s *C. alnifolia* 'Cottondale'

(Woodlanders Inc., Aiken, SC (VS), voor 2001)

GROEIWIJZE: schuin opgaand, 1,4 m hoog en 1,3 m breed, vrij dicht; takken middelstevig; jonge scheuten 4-8 × 2-3 cm, middel-grijsgroen.

BLADEREN: 6-9 × 3-4 cm, (donker)groen, 4—8 × 2—3 cm, middel-grijsgroen, onderzijde grijsgroen behaard.

BLOEIWIJZE: ca. 25 cm lang en 3 cm breed; 3-5 zeer lange hangend en onregelmatig gedraaide trossen per scheut.

BLOEMEN: wit, met opgaande kroonbladen en dan 0,8 cm breed (indien kroonbladen gespreid worden: 1,6 cm breed), sterk geurend; bloeitijd laat (september).

Dit is een vreemde eend in de bijt, vooral vanwege de zeer lange hangende bloeiwijzen, de zeer late bloei en het grijze blad. Deze cultivar behoort tot var. *tomentosa* (voorheen de soort *C. tomentosa*). De cultivar is duidelijk minder winterhard dan de de andere cultivars van *C. alnifo-*

48. *Clethra alnifolia* 'Cottondale'

lia. Geen topper qua sier- en gebruikswaarde, maar wel een erg karakteristieke liefhebbersplant. Zelf heb ik wel grote twijfels of dit wel een echte *C. alnifolia* (var. *tomentosa*) is. Qua bloemtrossenlengte lijkt het wel *C. fargesii*, maar die heeft veel meer bladnerven. Wellicht een hybride; DNA onderzoek zou dit kunnen aantonen.

o *C. alnifolia* 'Creel's Calico'

(Michael Creel, VS, voor 1999)

GROEIWIJZE: schuin opgaand tot horizontaal, 1,1 m hoog en 1,5 m breed, vrij dicht; takken vrij slap; jonge scheuten zwak rood gekleurd.

BLADEREN: 4-9 × 3-4 cm, bont (middelgroen en onregelmatig crème gevlekt tot gespikkeld), onderzijde grijsgroen.

BLOEIWIJZE: ca. 15 cm lang en 3 cm breed; 3-6 lange schuin opgaande tot overhangende trossen per scheut.

BLOEMEN: wit, 1,2 cm breed, zeer sterk geurend; bloeitijd middelvroeg (augustus).

'Creel's Calico' is onmiskenbaar door het bonte blad. Helaas is de bontheid erg onregelmatig en loopt de kleur gauw terug naar volledig groen. Vooral hierdoor kreeg deze cultivar geen sterrenwaardering door de keuringscommissie.

49. *Clethra alnifolia* 'Hokie Pink'

Overigens is de groeiwijze vrij laag en relatief breed, ongeveer zoals 'Hummingbird'.

o *C. alnifolia* 'Fern Valley Pink'

(Tom Clark, VS, voor 2001)

GROEIWIJZE: schuin opgaand, 1,2 m hoog en 1,5 m breed, vrij dicht; takken middelstevig; jonge scheuten vrij sterk rood gekleurd.

BLADEREN: 7-13 × 2.5-4 cm, (licht)groen.

BLOEIWIJZE: ca. 13 cm lang en 3 cm breed; 4-7 lange schuin opgaande tot overhangende trossen per scheut.

BLOEMEN: wit met zwak roze tint, 1,3 cm breed, zeer sterk geurend; bloeitijd vrij vroeg tot middelvroeg (eind juli tot eind augustus).

Deze cultivar valt vooral op door de zwak roze bloemen in combinatie met vrij groot blad en vrij lange bloeiwijzen. Van alle rozebloemigen heeft deze cultivar de langste trossen. 'Fern Valley Pink' wordt overtroffen door 'Hokie Pink' en 'Ruby Spice' die beiden een sterker rode bloemkleur hebben en een steviger groeiwijze.

* *C. alnifolia* 'Hokie Pink'

(Jime Monroe, VS, voor 1994)

GROEIWIJZE: schuin opgaand, 1,3 m hoog en 1,5

50. *Clethra alnifolia* 'Hummingbird'

51. *Clethra alnifolia* 'Hummingbird' (bloeiwijze)

m breed, (vrij)dicht; takken stevig; jonge scheuten niet of nauwelijks rood gekleurd.

BLADEREN: 6-9 × 3-4 cm, middelgroen.

BLOEIWIJZE: ca. 7 cm lang en 3 cm breed; 1-4 vrij korte (schuin) opgaande trossen per scheut.

BLOEMEN: witroze, 1,5 cm breed, zeer sterk geurend; bloeitijd middelvroeg (augustus).

'Hokie Pink' valt vooral op vanwege de witroze bloemen en de vrij korte bloeiwijzen. Vooral vanwege de stevige groeiwijze en vrij stabiele roze bloemkleur overtreft deze cultivar oudere rozebloemigen zoals 'Rosea' en 'Pink Spire'. Alleen 'Ruby Spice' kreeg een hogere waardering vanwege de nog sterker paarsrode bloemkleur.

**** *C. alnifolia* 'Hummingbird'**

(Fred Galle, Callaway Gardens, Georgia (VS), voor 1993)

GROEIWIJZE: schuin opgaand tot horizontaal, 0,9 m hoog en 1,6 m breed, dicht; takken vrij stevig; jonge scheuten niet of nauwelijks rood gekleurd.

BLADEREN: 5-9 × 2-4 cm, (donker)groen.

BLOEIWIJZE: ca. 13 cm lang en 3 cm breed; 4-7 lange schuin opgaande tot overhangende trossen per scheut.

BLOEMEN: wit, 1,4 cm breed, zeer sterk geurend; bloeitijd middelvroeg (augustus).

Deze cultivar valt vooral op vanwege de lage en brede groeiwijze en combinatie met de rijke bloei en vrij lange opgaande tot overhangende bloemtrossen. Hiermee is 'Hummingbird' uniek en waardevol en werd daarom met twee sterren gewaardeerd.

*** *C. alnifolia* 'Paniculata'**

(Engeland, 1770)

GROEIWIJZE: opgaand, 1,8 m hoog en 1,6 m breed, middeldicht; takken vrij stevig; jonge scheuten matig rood gekleurd.

BLADEREN: 5-9 × 2-3 cm, middelgroen.

BLOEIWIJZE: ca. 13 cm lang en 3 cm breed; 3-6 lange (schuin) opgaande trossen per scheut.

BLOEMEN: wit, 1,4 cm breed, zeer sterk geurend; bloeitijd vrij vroeg (half juli tot eind augustus).

'Paniculata' heeft een relatief hoge en vrij smalle groeiwijze, vroege bloei en vrij lange opgaande bloemtrossen. Ook 'September Beauty' heeft dezelfde smalle groeiwijze, maar deze cultivar bloeit duidelijk later. 'Paniculata' is ook mooi in het (onrijpe) vruchtstadium, onder andere door de opvallend rode stijlen. Het is de oudste cultivar van allemaal en nog steeds waardevol in het sortiment. Overigens zijn er inmiddels ook onechte klonen van 'Paniculata' in omloop.

52. *Clethra alnifolia* 'Paniculata'

53. *Clethra alnifolia* 'Paniculata' (na de bloei)

54. *Clethra alnifolia* 'Ruby Spice'

55. *Clethra alnifolia* 'Ruby Spice' (bloeiwijze)

56. *Clethra alnifolia* var. *tomentosa*

57. *Clethra arborea*

o *C. alnifolia* 'Pink Spire'

(voor 1990)

GROEIWIJZE: schuin opgaand, 1,4 m hoog en 1,7 m breed, vrij dicht; takken vrij stevig; jonge scheuten niet of nauwelijks rood gekleurd.

BLADEREN: 5-9 × 2-5 cm, (donker)groen.

BLOEIWIJZE: ca. 6 cm lang en 3 cm breed; 1-3 vrij korte (schuin) opgaande trossen per scheut.

BLOEMEN: witroze, 1,4 cm breed, zeer sterk geurend; bloeitijd middelvroeg (augustus).

De rozebloemige 'Pink Spire' is in de handel gebracht als verbetering van 'Rosea', onder andere omdat de bloemen beter op kleur blijven. Inmiddels is 'Pink Spire' op haar beurt weer overtroffen door 'Hokie Pink' en 'Ruby Spice'.

o *C. alnifolia* 'Rosea'

(Engeland, 1906)

GROEIWIJZE: schuin opgaand, 1,2 m hoog en 1,3 m breed, middeldicht; takken vrij stevig; jonge scheuten niet of nauwelijks rood gekleurd.

BLADEREN: 5-7 × 2-3.5 cm, (donker)groen.

BLOEIWIJZE: ca. 7 cm lang en 3 cm breed; 2-5 vrij korte (schuin) opgaande trossen per scheut.

BLOEMEN: witroze, 1,3 cm breed, zeer sterk geurend; bloeitijd vrij vroeg tot middelvroeg (eind juli tot eind augustus).

Dit is de eerste cultivar met roze bloemen. Helaas blijven ze niet altijd goed op kleur. De plant is iets kleiner qua hoogte en blad dan bijvoorbeeld 'Hokie Pink' en 'Pink Spire'. Bovendien verschijnen er gemiddeld meer trossen per scheut. Inmiddels is 'Rosea' al ruimschoots overtroffen door mooier (paars)rozebloemige cultivars zoals 'Hokie Pink' en 'Ruby Spice'.

*** *C. alnifolia* 'Ruby Spice'

(Andy Brand, Broken Arrow Nursery in Hamden, CT (VS), 1992)

GROEIWIJZE: (schuin) opgaand, 1,5 m hoog en 1,6 m breed, vrij dicht; takken stevig; jonge scheuten niet of nauwelijks rood gekleurd.

BLADEREN: 5-8 × 2-4 cm, (donker)groen.

BLOEIWIJZE: ca. 5 cm lang en 3 cm breed; 1-3 korte (schuin) opgaande trossen per scheut.

BLOEMEN: paarsroze (RHS-cc 67B-D), knoppen paarsrood (RHS-cc 67A), soms vrijwel wit binnenin, 1,4 cm breed, zeer sterk geurend; bloeitijd middelvroeg (augustus).

Dit is de topper van de rozebloemigen. Qua bloemkleur duidelijk de donkerst (paars)roze gekleurde. De bloei is verder rijk, het blad gaaf en de groeiwijze mooi stevig. Daarbij zijn de bloemtrossen ook kort en stevig. Daarom met drie sterren de hoogst mogelijke waardering. Het is een sport uit 'Pink Spire'.

o *C. alnifolia* 'September Beauty'

(Spring Meadow Nursery Inc., Grand Haven, Michigan (VS), voor 2001)

GROEIWIJZE: opgaand, 1,7 m hoog en 1,1 m breed, vrij dicht; takken vrij stevig; jonge scheuten zwak rood gekleurd.

BLADEREN: 6-9 × 3-4 cm, (donker)groen.

BLOEIWIJZE: ca. 14 cm lang en 3 cm breed; 4-6 vrij lange (schuin) opgaande trossen per scheut.

BLOEMEN: wit, 1,2 cm breed, zeer sterk geurend; bloeitijd vrij laat (half augustus tot half september).

Vooraf door de vrij grote hoogte, smaller groeiwijze en vrij lange bloemtrossen lijkt 'September Beauty' veel op 'Paniculata'. Echter de eerste bloeit later. De keuringscommissie vond dit verschil echter te klein om ze beide te bekronen en gaf de voorkeur aan 'Paniculata'.

C. alnifolia var. *tomentosa*

Syn. *C. tomentosa*

Bladeren bovenzijde zwak behaard, onderzijde dicht wollig behaard. Ook bloeiwijze assen sterk behaard. De winterhardheid is vaak wat minder goed. In sommige literatuur wordt vermeld dat var. *tomentosa* ca. 1 maand later bloeit dan *C. alnifolia*. Voor wat betreft de planten op het proefveld gold dit niet voor één van de klonen en wel voor de cultivar 'Cottdale' (die tot var. *tomentosa* behoort).

Verspreiding: Zuidoostelijke deel VS

Winterhardheidszone: 6-7.

C. arborea Ait.

Wintergroene struik of kleine boom, 5-7,5 m hoog. Bladeren 7,5-15 × 2,5-5 cm, omgekeerd lancetvormig, spits, met korte verspreide haren, op de middennerf sterker behaard; bladsteel tot 2 cm, roodachtig en behaard. Bloemen ca. 8 mm breed, wit, in eindstandige vertakte trossen van 7,5-15 cm lang. Kroonbladen ca. 6 mm lang, omgekeerd eirond en opstaand. Bloeitijd late zomer en vroege herfst.

Verspreiding: Madeira

Winterhardheidszone: 8b-9.

Deze wintergroene soort heeft de eerste winter na aanplant in de proef al niet overleefd. Is verder in Nederland ook een zeldzaamheid. Volgens sommige botanici is deze endemische soort dezelfde als *C. pulcherrima* Ridley van Sumatra. Als dit klopt is het natuurlijk geen endemische soort meer. In Engeland wordt deze soort net als *Convallaria majalis* (Lelietje-van-dalen) ook wel "Lily of the Valley" genoemd, vanwege de gelijkenis van de bloemen.

58. *Clethra barbinervis*

C. barbinervis Sieb. & Zuc.

Bladverliezende struik of kleine boom, tot 10 hoog; bast bruin, grijs en geelachtig gevlekt, afschilferend. Bladeren 5-14 × 2,5-6,5 cm, ovaal tot omgekeerd eirond, vooral aan het eind van de takken gerangschikt; basis toelopend, top toegespitst; stelen tot 2 cm. Bloemen wit, in eindstandige trossen, meestal 3-6 trossen bijeen, elk 10-15(-20) cm; de bloeiwijze-as is vaak roodbruin. Kroonbladen 5-6 mm, omgekeerd eirond, ingesneden. Bloeitijd: eind juni tot half augustus.

Verspreiding: Japan, Taiwan en Oost-China.

Winterhardheidszone: 6a.

Op *C. alnifolia* na, is dit de bekendste (minst onbekende) soort. In veel arboreta en enkele gespecialiseerde kwekerijen is deze soort in Nederland aanwezig. Ook de planten op het proefveld hebben het goed gedaan. De soort valt op vanwege de vrij aanzienlijke hoogte en het vrij grote blad, dat vooral aan het eind van de takken is gerangschikt en dat conform het blad van *C. alnifolia* vaak het breedst boven het midden is. Vooral bloeiende volwassen planten kunnen erg imponeren, waarbij behalve de bloeiwijzen/bloemen ook de gevlekte en afschilferende bast sierwaarde heeft. Het blad kleurt in de herfst prachtig rood.

59. *Clethra barbinervis*

C. delavayi Franch.

Syn. *C. monostachya* Rehd. & Wils.

Bladverliezende boom of struik, tot 11 m of meer; jonge scheuten behaard. Bladeren ca. 6,5 × 2,5-6,5 cm, ovaal-langwerpig tot omgekeerd lancetvormig; aan basis en top toelopend; onderzijde donzig behaard; stelen tot ca. 1,3 cm. Bloemtrossen 10-15 cm lang, meestal één solitaire tros per tak, soms 2 tot 4, met bloemen aan één zijde gerangschikt. Bloemen crèmekleurig; kroonbladen afgerond, ingesneden. Meeldraden ongeveer half zolang als de kroonbladen; de helmraden iets behaard; helmhokken bruin. Bloeitijd: zomer.

Verspreiding: China (Yunnan).

Winterhardheidszone: 7-8.

Deze Aziatische soort heeft de eerste winter na aanplant in de proef al niet overleefd. Ook in Engeland (Kew Gardens) overleeft deze soort moeilijk, hoewel men daar erg lovend is over de sierwaarde. De soort is sterk verwant aan *C. barbinervis*. Het belangrijkste onderscheid zit in de bloeiwijze, die bij *C. delavayi* meestal bestaat uit één solitaire tros per tak terwijl dat er bij de andere soort meer zijn.

C. fargesii Franch.

Bladverliezende struik van 4 m of hoger. Jonge

60. *Clethra pringlei*

scheuten dicht viltig behaard. Bladeren 6-15 × 2,5-6 cm, (ovaal-)lancetvormig; onderzijde donzig behaard; aan de basis afgerond tot toelopen; stelen tot 2,5 cm, donzig behaard. Bloemtrossen 35 cm lang. Bloemen ca. 6 mm breed, wit. Meeldraden uitstekend.

Verspreiding: C. China

Winterhardheidszone: 5.

Deze soort is waarschijnlijk in Nederland niet in cultuur. De planten die in Nederland *C. fargesii* genoemd worden bleken klonen van *C. alnifolia* te zijn. De plant op het proefveld was een smalbladige en opvallend vroeg bloeiende kloon van *C. alnifolia*. De echte *C. fargesii* valt vooral op vanwege de zeer lange bloemtrossen en het smalle blad.

C. monostachya Hort. = *C. barbinervis*
(Planten onder deze naam in Nederland aanwezig blijkt steeds *C. barbinervis* te zijn)

C. monostachya Rehd. & Wils. = *C. delavayi*

C. pringlei S. Watson

Grote wintergroene struik of kleine boom. Bladeren ovaal, getand tot de top, glimmend. Bloemen wit, in vrij lange trossen. In Nederland is de bloeitijd erg laat, pas vanaf eind september.

Verspreiding: Mexico

Winterhardheidszone: 7-8

Deze soort is nog vrij onbekend als cultuurplant. In Nederland is deze soort tamelijk winterhard. De planten die zijn aangeplant in de proef in Boskoop hebben het goed gedaan. Vooral aantrekkelijk als bladplant. In 1998 is deze soort in Amerika met succes gekruist met *C. alnifolia* om winterharde *Clethra* met aantrekkelijk blad te krijgen (zie Reed, 2001).

C. tomentosa 'Cottdale': *C. alnifolia*
'Cottdale'

C. tomentosa Lam. = *C. alnifolia* var. *tomentosa*

Niet gekeurde cultivars

C. alnifolia 'Chattanooga'

(Michael Dirr, VS, voor 1999)

Relatief lange bloeiwijzen, ca. 20 cm.

C. alnifolia 'Clea'

(Statens Planteavlsvorsog, Hornum (Dk), ca. 1990)

Vrij lage struik, tot 1,25 hoog. Bloemen wit; rijkbloeiend. Geselecteerd uit zaailingen van *C. alnifolia* van Deense kwekerijen.

C. alnifolia 'Compacta'

(Tom Dilatush, VS, recent)

Lage compacte struik, tot 0,8 m hoog. Bladeren middengroen met mooie gele herfstkleur. Bloemen zuiver wit; rijkbloeiend. De cultivarnaam is eigenlijk ongeldig omdat het een Latijnse naam is voor een moderne cultivar.

C. alnifolia 'Creel's Canary'

(Michael Creel, VS, voor 2000)

Bladeren geel.

C. alnifolia 'Darwish' (WHITE SPIRE)

(Darthuizer Boomkwekerijen B.V., Leersum, voor 2006)

Compacte lage struik tot 0,6 m hoog. Rijkbloeiend, met witte trossen in juli-augustus, sterk geurend. Blad middengroen.

C. alnifolia 'Sherry Sue'

(J.C. Raulston Arboretum, VS, 2002)

Jonge stengels opvallend rood. Bloemen wit.

C. alnifolia 'Sarah' = *C. alnifolia* 'Woodlander's Sarah'

C. alnifolia 'Sixteen Candles'

(Michael Dirr, VS, voor 1999)

Opgaande groeiwijze. Bloemen groot en wit. Zeer bloeirijke selectie! Zaailing van 'Hummingbird'.

***C. alnifolia* 'Sweet Suzanne'**

(Michael Dirr, Athens, Georgia (VS), voor 1999)

Grote bloemen. Matige groeier. Zaailing van 'Hummingbird'.

***C. alnifolia* 'White Dove'**

(Flowerwood Nursery, VS, voor 2002)

Compacte groeiwijze en grote witte bloemen. Zaailing van 'Hummingbird'.

C. alnifolia WHITE SPIRE: ***C. alnifolia* 'Darwish'**

***C. alnifolia* 'Woodlander's Sarah'**

(Woodlanders Inc., Aiken, SC (VS))

Syn. *C. alnifolia* 'Sarah'

Bladeren witbont. Lijk erg op 'Creels Calico', maar meer bont.

***C. barbinervis* 'Takeda Nishiki'**

(Japan, voor 2004)

Jonge scheuten roodachtig gevlekt, later meer groen.

C. 'Summersweet'

(Herkomst onbekend; onlangs geïntroduceerd)

Compacte groeiwijzen en lange hangende bloemtrossen. Blad donkergroen. Bloemen wit. Kruising tussen *C. barbinervis* en *C. fargesii*. Deze cultivarnaam is ongeldig volgens de regels van de ICNCP omdat Summersweet de Engelse naam is voor *Clethra*.

Dank aan

Voor dit onderzoek is dankbaar gebruik gemaakt van de *Clethra*-collectie van de botanische tuinen Wageningen Universiteit. Daarbij was vooral de kennis van Theo Damen erg nuttig. De planten in

de proef waren allemaal afkomstig van Kwekerij Rein en Mark Bulk. Zij hebben een mooi sortiment verzameld en veel kennis ingebracht.

Bronnen

ALEXANDER, C., J. CULLEN, S. M. WALTERS & AL. (EDS) (1986-2000): *European Garden Flora*

BEAN, W.K. (1976-1980): *Trees and shrubs hardy in the British Isles. 4 vols. + suppl.* - John Murray, London.

HU, S. (1960): *A revision of the genus Clethra in China* - Journal of the Arnold Arboretum 41, p. 164-190

HUXLEY ET AL. (1992): *The New R.H.S. Dictionary of Gardening, vol. 1-5* - The Macmillan Press Limited, Londen en Basingstoke, 3353 pag.

JONG, P.C. DE & KROMHOUT, W.H. (2005): *Darthuizer Vademecum - Darthuizer Boomkwekerijen B.V., Leersum, 5th ed., 512 p.*

KRÜSSMANN, G. (1976-1978): *Handbuch der Laubgehölze, Band I-III, 2de druk* - P. Parrey, Berlijn-Hamburg.

PRESTON, F.G. (1949): *The genus Clethra* - Journal of the Royal Horticultural Society 74, p. 245-247

REED, SANDRA M. (2001): *Hybridization of Clethra alnifolia and C. pringlei* - SNA Research conference vol 46

SLEUMER, H. (1967): *Monographia Clethracearum* - Bot. Jahrb. Syst. 87, p. 36-175

Websites:

Website (2007): *New Ornamentals Database* - <http://members.tripod.com>

Website (2007): *Flora of China* <http://www.efloras.org>

Ir. M.H.A. (Marco) Hoffman

Wetenschappelijk onderzoeker sortiment / taxonomie bij Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO Boomkwekerij), Lisse

Summary

Clethra (Summersweet, White alder) is a relatively unknown shrub in the Netherlands. Only *C. alnifolia* is a slightly more familiar sight in gardens and parks. Especially the attractive and sweetly scented flowers create the appeal of this plant. In the past few years several new cultivars have been introduced, for instance with a more compact habit, more abundant flowering or different flower colours. This might give a new impulse to the sales of this genus. This article gives an overview of the species and cultivars, based on research by Applied Plant Research. It includes the results of a quality assessment by the judging committee of the Royal Boskoop Horticultural Society.